

Ezkerra izatea, oso normala den 'berezitasuna'

Jabier Agirre

Medikua eta OEEko kidea

Biztanleriaren % 10-15 ezkerria da. Gaur egun argi dago esku nagusizat ezkerrekoa erabiltzen dutenak ez direla ezgaitasun edo anormaltasunen batek jotako pertsonak, baina duela 40-50 urte kontu horiek ez zeuden hain onartuak.

70EKO HAMARKADAN ZIENTZIALARIEK EZKERRA IZATEA pertsonaren ezaugarritzat jo zuten, zuzendu beharreko akastzat hartu ordez. Baina geroztik ere makina bat umeri irakatsi nahi izan diete irakasleek nahiz gurasoek beren esku naturala erabili ordez eskuina baliatzen. Eta, oraindik ere, gutxiengo zabal horrek eskuinentzako diseinatua dagoen mundu batean bizi beharra dauka sukaldeko tresnarik gehienak eskuinentzat pentsatuak daude, eta musika-tresnak ere, gitarra eta esku-soinua, esaterako, eskuineko eskua-rekin jotzen dira.

Zergatik da ezkerria?

Ikertzaileak ez datoz bat pertsona bat eskuina edo ezkerria zergatik den erabakitze orduan. Itxura guztien arabera,

ARTXIBOKOA

ume baten aita ezkerria baldin bada, ume hori ezkerria izateko probabilitatea % 10ekoa da, % 20ekoa ezkerria ama baldin bada; eta bi gurasoak ezkerrik baldin badira, umea ere ezkerria izateko probabilitatea % 85eraino igotzen da. Hala ere, bi gurasoak ezkerrik dituzten umeen erdiak eskuinak dira. Zergatik, ordea? Hezkuntzaren eragina izango ote da?

Bikiena ere beste eragozpen bat da herentzia genetikoa lehenesten duten ikertzaileentzat: bikietako bat ezkerria izan daitekeen proportzio berean izan daitezke biak ezkerrik (% 25).

Genetikaren pisua albo batera utzita, arrazoi neurologikoak ikertzaile guztiek onartzen dituzte. Ezkerria edo eskuina izatea garunak mugatzen du.

Dena den, umeak 5-7 urte dituen arte ez da puntu hau erabat finkatzen, eta ordura arte pazientziaz jokatu beharra dago umeak gauza guztiak ezkerreko eskuarekin egiteko joera baldin badu. Gauza horiek ongi egiten erakutsi beharko zaio, eskuin bati erakusten zaion modu berean, baina bere joera naturala errespetatuz, ikaskuntzan atzerapenik izan ez dezan behar adinako trebezia lortzen lagunduz, baina inola ere ez beste eskua erabiltzera behartuz. Horixe da egin daitekeen gauzarik okerrrena, eskuin izatera behartzea umea. Gaur egun, argi eta

garbi dago ezkerreko aldea erabiltzeak ez dakarrela atzerapenik garapenean ezain arlotan, eta, aitzitik, eskuina erabili beharrak ondorio negatiboak sor diezazkiokeela umeari bere garapen psikomotorrean.

“5-7 urte dituen arte ez da erabat finkatzen umea ezkerra edo eskuina izatea”

Egin daitekeen okerrrena da umea eskuin izatera behartzea.

Ikertzaileek diotenez, jaiotzerakoan pertsona gehienak ezker-eskuinak dira, hau da, bi eskuez baliatzeko gaitasun edo ahalmen berbera dute, teoriarik. Hala ere, haurrari bi hilabete inguru ditueneko nabaritzen zaio bere lateralitatea, jostailuak, adibidez, eskuineko eskura edota ezkerrekora eramaten dituen ikusiz. Baina, lehen esan bezala, datu horiek ez dira behin betikoak, urte batzuk behar baitira erabat finkatzeko.

Gaur egun, beraz, ez dago, teoriarik bederen, arazorik ezkerreko izateko.

Funtsezko galderak

- Zergatik hartu izan da gauza txartzat ezkerreko izatea? Mateoren Ebanjelioan esaten denez, Azken Judizioaren egunean Jesussek hau esango omen dielako bere ezkerrean eserita daudenei: “urrun zaitezte nigandik, madarikatuak!”.
- Ba al da animalia ezkerrik? Bai, posibilitateen arabera % 50 omen dira. Eta hartz polarren artean, adibidez, ez dago eskuinik.

ARTXIBOKOA

- Eta gaixotasun gehiago izaten dituzte? Estatistiken arabera, urte gutxiago bizi ohi dira. Baina horren arrazoa da gizonezko ezker gehiago dagoela emakumezko ezkerrek baino, eta haien hilkortasun-indizea altuagoa dela.

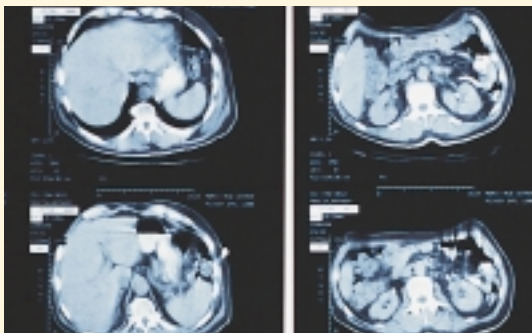
Bestalde, ezker ospetsuak izan dira historian zehar: Aristoteles, Nietszche, Leonardo da Vinci, Picasso, Napoleon, Marilyn Monroe edo Bill Gates, beste askoren artean. 1975. urtean Ezkerren Nazioarteko Eguna izendatu zuten lehen aldiz abuztuaren 13a. Bitxikeria bat ere bai: bada biztanle guztiak ezkerrek diren hiri txiki bat AEBetan, Left Hand (ezkerreko eskua) izenekoa.

Neurologiaren ekarpena

Ezkerrek betidanik anormaltzat edo okerragotzat hartu izan dira (hizkuntza ia guztietan ezker hitza baldar, oker edo maltzuraren sinonimoa izan da), eta mendeetan behart dituzte beren ‘mania’ hori zuzentzera.

Neurologia modernoak gauza asko argitu zituen XIX. mendearen erdialdean. Garai hartako adituek, Paul Broca kirurgialari eta antropologo frantziarra guztien buru, garunak nola funtzionatzen zuen erakutsi zuten. Gure burmuina bi hemisferiotan zatitzen dela frogatu zuten, eta hemisferio bakoitzak bere funtzio espezifikoak dituela. Ezkerreko hemisferioak mintzamena, kalkulu matematikoak eta gorputzaren eskuinaldearen mugimenduak gobernatzeko ditu, eta eskuinaldeak, berriz, espazioaren pertzepzioa eta ikusmena, musika eta gorputzaren ezkerreko aldearen mugimenduak.

Garunak modu gurutzatuan kontrolatzen du gorputza, eta, gehienetan garunaren ezkerreko alde nagusitzen denez, agindurik gehienak gorputzaren eskuinera bideratzen dira. Ezkerrek diren pertsonetan, ordea, eskuineko hemisferioa nagusitzen da, eta, gorputzaren ezkerreko aldera bideratzen ditu aginduak.

ARTXIBOKOA

Hemisferio baten nahiz bestearen nagusitasuna lateralitate izenez ezaiztzen da. Lateralitatea erabatekoa da hemisferio batek alde bera gidatu eta gobernatzeko duenean eskuan, oinean eta begian. Baina eskuan ezkerreko nagusitzen denean eta begian, aldiz, eskuina (edo baita alderantziz ere), lateralizazio gurutzatuaz hitz egiten da.

Horrela esanda, badirudi ezkerrek erraztasun handiagoa eduki beharko luketela espazioaren pertzepzioarako, eta sentikortasun artistiko handiagoa, baina, aldi berean, baldarragoak izan beharko luketela hitzezko adierazpenetarako eta kalkulu numerikoetarako.

Baina ez dago modurik horrelako diferentziarik frogatzeko: izan ere, eskuineko hemisferioa arduratzen da sarritan ezker-hemisferioaren eginkizunetaz, bereak dituen eginkizunetaz kalterako baldin bada ere. Areago, badira espazioaren pertzepzioarekin lotuak dauden trebetasunei dagokienez eskuinak baino baldarragoak diren ezkerrek ere.